

Millaista on selkeä puhe?

Selkeä puhe on rauhallista ja hyvin artikuloitua - jokainen äänne ja sana erottuu.

Puhujan puhetapa vaikuttaa puheen ymmärrettävyyteen ja puheesta selvän saamiseen. Selkeään puheeseen sisältyy

- selkeä huulio: kaikki sanat erottuvat hyvin toisistaan
- pää paikallaan: liikkuvan huulion lukeminen on hankalaa
- huolellinen artikulaatio: sanat lausutaan loppuun saakka ja suuta avataan riittävästi välttämättä kuitenkin yliartikuloitua
- puheen suunta ja katsekontakti kuulijoihin: puhe suuntautuu suoraan kohti kuulijaa tai kuulijoita
- rauhallinen puhenopeus: puherytmi ei laahaa, mutta ei ole liian nopeakaan
- sopiva äänenvoimakkuus: puheen voimakkuutta säädellään tilan koon, akustiikan, taustahälyn sekä kuulijoiden määrän ja etäisyyden suhteen
- eleet, ilmeet ja äänenpaino vastaavat puheen sisältöä
- riittävästi taukoja: lauseet ja asiayhteydet erottuvat selkeästi toisistaan
- kuulijoiden tarkkaileminen: puhetapa muutetaan tarpeen vaatiessa

Hälyisä ja kaikuisa tila vaikeuttaa kuulemistä, vaikka puhe olisikin selkeää.

Mitä tarkoittaa huulioluku?

Huulioluku tarkoittaa puheen sisällön päättelystä puheen näkyvistä piirteistä kuten huulten, kielen ja leuan liikkeistä. Päättelyä täydennetään eleiden, ilmeiden, kehonkielen ja tilannevihjeiden perusteella. Huulioluku tukee puheen ymmärtämistä, vaikka ei kuulisikaan puhujan ääntä.

Huuliolla monet äänneet näyttävät samoilta, eivätkä kaikki äänneet ole havaittavissa. Vain 50 prosenttia suomen kielen äänneistä on näönvaraisesti erotettavissa. Erehtymisen mahdollisuudet ovat siis suuret. Joitakin korkeataajuisia konsonantteja, kuten k, p, t ja s on taas vaikea tunnistaa pelkästään kuulemalla, ja ne usein ymmärretäänkin paremmin huuliolta.

Puheen ymmärtäminen huuliolukua hyödyntäen toimii parhaiten kahdenkeskisessä kommunikaatiossa. Kokous- ja ryhmätilanteissa, joissa on useampia henkilöitä, huulion seuraaminen on huomattavasti vaikeampaa. Huulioluku on helpompaa, kun valaistus kohdistuu puhujan kasvoihin eikä tule esimerkiksi puhujan takaa. Kasvojen tulisi olla samalla tasolla, seisovan on vaikea saada selvää istuvan huuliosta. Etäisyys puhujaan ei saisi olla kovin pitkä, mutta ei liian lyhytkään.

Jokainen ihminen käyttää tilanteesta riippuen huuliolukua saadakseen selvää puheesta. Usein tämä tapahtuu tiedostamatta tilanteesta, jossa on kuulemistä haittaavaa häiriötä. Osalle tämä on helpompaa kuin toisille. Vaikka hyvä huuliolukutaito vaatiikin harjoitusta, auttaa jo pienikin harjoittelu kehittämään taitavammaksi.